

Lokální prohledávání

24. dubna 2023

- 1 Lokální prohledávání obecně
- 2 Tabu prohledávání
- 3 Simulované žihání
- 4 Genetické algoritmy

Konstruktivní metody

- začneme s prázdným rozvrhem
- do rozvrhu přidáváme postupně jednotlivé úlohy tak, aby byl rozvrh stále konzistentní

Lokální prohledávání

- začneme s úplným nekonzistentním rozvrhem
 - triviálně: s náhodně vygenerovaným
- snažíme se najít lepší „podobný“ rozvrh lokálními změnami
- kvalitu rozvrhu posuzujeme optimalizačními kritérii
 - např. makespan
- optimalizační kritéria vyhodnocují také konzistenci rozvrhu
 - např. počet porušených precedenčních omezení

Hybridní přístupy

- kombinace obou metod

1 Inicializace

- $k = 0$
- výběr iniciačního rozvrhu S_0
- zaznamenání dosud nejlepšího rozvrhu:

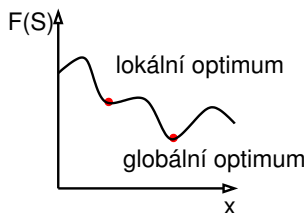
$$S_{best} = S_0 \text{ a } best_cost = F(S_0)$$

2 Výběr a aktualizace

- **výběr rozvrhu z okolí:** $S_{k+1} \in N(S_k)$
- pokud **kriterium přijetí rozvrhu** nesplňuje žádný prvek $N(S_k)$, pak algoritmus končí
- jestliže $F(S_{k+1}) < best_cost$ pak
 $S_{best} = S_{k+1}$ a $best_cost = F(S_{k+1})$

3 Ukončení

- jestliže platí podmínky ukončení pak algoritmus končí
- jinak $k = k + 1$ a skok na krok 2.

Reprezentace rozvrhu

- permutace n úloh
- příklad se šesti úlohami: 1,4,2,6,3,5

Definice okolí

- **párová výměna sousedních úloh**
 - příklad: 1,4,2,6,3,5 se změní např. na 1,4,2,6,5,3
 - možných rozvrhů v okolí: $n - 1$
- **nebo výběr libovolné úlohy v rozvrhu a umístění na libovolnou pozici**
 - příklad: z 1,4,2,6,3,5 náhodně vybereme 4 a dáme ji jinam: 1,2,6,3,4,5
 - možných rozvrhů v okolí: $\leq n(n - 1)$

Iniciální řešení generujeme

- náhodně
- heuristicky např. konstruktivním algoritmem jako jsou řídicí pravidla

Podmínka ukončení typicky

- zadaný počet iterací
- omezená doba běhu
- počet porovnání účelové funkce
- žádné zlepšení nezískáno po daném počtu iterací

- Lokální změna
 - úprava rozvrhu výběrem rozvrhu z okolí
- Výběr rozvrhu z okolí, tj. prohledání okolí a výběr vhodného kandidáta
 - náhodný výběr
 - výběr nejslibnějšího kandidáta
 - vybíráme rozvrh s nejlepší hodnotou účelové funkce v okolí
 - snaha o zlepšení hodnoty účelové funkce

Kritérium výběru rozvrhu =

kritérium přijetí/odmítnutí rozvrhu

- akceptovat vždy lepší rozvrh?
- někdy akceptovat i horší rozvrh?

Metody akceptování horšího rozvrhu

- pravděpodobnostní
 - náhodná procházka: s malou pravděpodobností (např. 0.01) akceptujeme i horší rozvrh
 - simulované žihání
- deterministická
 - tabu prohledávání: udržujeme tabu seznam několika posledních stavů/změn, které jsou pro další výběr nepřipustné

Deterministické kritérium přijetí/odmítnutí rozvrhu

Udržován **tabu seznam** několika posledních změn v rozvrhu

- **tabu seznam = seznam zakázaných změn**
- každá nová změna je umístěna na vrchol tabu seznamu
 - př. uchovávané změny: výměna úloh j a k
- okolí omezeno na rozvrhy, které nepožadují změnu z tabu seznamu
 - zabraňuje cyklení
 - příklad triviálního cyklení:
první krok: prohození úloh 3 a 4, druhý krok: prohození úloh 4 a 3
- pevná délka seznamu (typicky: 5-9)
 - nejstarší změny z tabu seznamu odstraněny
 - příliš malá délka: nebezpečí cyklení
 - příliš velká délka: může omezit prohledávání příliš

Aspirační kritérium

- určuje, kdy je možné akceptovat i změny v tabu seznamu
- př. změna z tabu seznamu povolena, pokud zlepšeno $F(S_{best})$

Algoritmus tabu prohledávání

- 1
 - $k = 1$
 - výběr iniciálního rozvrhu S_1 použitím heuristiky,
 $S_{best} = S_1$
- 2
 - výběr $S_c \in N(S_k)$
 - jestliže je změna $S_k \rightarrow S_c$ zakázána
protože je v tabu seznamu
a není splněno aspirační kritérium
pak běž na krok 2
- 3
 - jestliže změna $S_k \rightarrow S_c$ není zakázána tabu seznamem
nebo je splněno aspirační kritérium
pak $S_{k+1} = S_c$
ulož reversní změnu na vrchol tabu seznamu
posuň další pozice v tabu seznamu o pozici níže
smaž poslední položku z tabu seznamu
 - jestliže $F(S_c) < F(S_{best})$ pak $S_{best} = S_c$
- 4
 - $k = k + 1$
 - jestliže platí podmínka ukončení pak konec
jinak běž na krok 2.

Příklad: tabu seznam

- Uvažujte rozvrhovací problém s $1 \parallel \sum w_j T_j$
 - opakování: $T_j = \max(C_j - d_j, 0)$

úlohy	1	2	3	4
p_j	10	10	13	4
d_j	4	2	1	12
w_j	14	12	1	12

- Okolí:** všechny rozvrhy získané párovou výměnou sousedních úloh
- Výběr rozvrhu z okolí:** vybereme nejlepší rozvrh
- Tabu seznam:** páry úloh (j, k) , které byly přehozeny při posledních dvou změnách

$$S_1 = (2, 1, 4, 3)$$

$$F(S_1) = \sum w_j T_j = 12 \cdot 8 + 14 \cdot 16 + 12 \cdot 12 + 1 \cdot 36 = 500 = F(S_{best})$$

$$F(1, 2, 4, 3) = 480$$

$$F(2, \underline{4}, \underline{1}, 3) = 436 = F(S_{best})$$

$$F(2, 1, 3, 4) = 652$$

Tabu seznam: $\langle (1, 4) \rangle$

Příklad: tabu seznam (pokračování)

$$S_2 = (2, 4, 1, 3), F(S_2) = 436$$

$$F(\underline{4}, \underline{2}, 1, 3) = 460$$

$$F(2, 1, 4, 3) (= 500) \quad \text{tabu!}$$

$$F(2, 4, 3, 1) = 608$$

Tabu seznam: $\langle (2, 4), (1, 4) \rangle$

$$S_3 = (4, 2, 1, 3), F(S_3) = 460$$

$$F(2, 4, 1, 3) (= 436) \quad \text{tabu!}$$

$$F(4, \underline{1}, \underline{2}, 3) = 440$$

$$F(4, 2, 3, 1) = 632$$

Tabu seznam: $\langle (2, 1), (2, 4) \rangle$

$$F_4 = (4, 1, 2, 3), F(S_4) = 440$$

$$F(\underline{1}, \underline{4}, 2, 3) = 408 = F(S_{best})$$

$$F(4, 2, 1, 3) (= 460) \quad \text{tabu!}$$

$$F(4, 1, 3, 2) = 586$$

Tabu seznam: $\langle (4, 1), (2, 1) \rangle$

$$F(S_{best}) = 408$$

- Uvažujte rozvrhovací problém s $1 \parallel \sum w_j T_j$

úlohy	1	2	3	4
p_j	10	10	13	4
d_j	4	2	1	12
w_j	14	12	1	12

- Aplikujte tabu prohledávání pro iniciální řešení (2, 1, 4, 3)
- Okolí: všechny rozvrhy získané párovou výměnou sousedních úloh
- Výběr rozvrhu z okolí: vybereme nejlepší rozvrh
- Proveďte čtyři iterace
- Tabu seznam: páry úloh (j, k) , které byly přehozeny při

① jedné poslední změně

výsledek: $F(S_{best}) = 408$

② třech posledních změnách

výsledek: $F(S_{best}) = 436$

- Myšlenka: **simulace procesu ochlazování kovů**
 - na začátku při vyšší teplotě atomy více kmitají a pravděpodobnost změny krystalické mřížky je vyšší
 - postupným ochlazováním se atomy usazují do „nejlepší polohy“ s nejmenší energií a pravděpodobnost změny je menší
 - ⇒ na začátku je tedy pravděpodobnost toho, že akceptujeme zhoršování řešení, vyšší
- Aplikace u lokálního prohledávání
 - lepší nebo stejné řešení akceptováno
 - algoritmus umožňuje akceptovat horší řešení, abychom unikli z lokálního minima
 - pravděpodobnost přijetí horšího řešení se postupně snižuje

- **Parametr chlazení t**

- t je iniciálně vysoké: hodně změn je akceptováno
- t postupně klesá: horší změny jsou skoro vždy odmítnuty

- Rozdíl mezi kvalitou nového a existujícího řešení

- $\Delta c = F(S_{new}) - F(S_{old})$

- **Metropolisovo kritérium**

- předpoklad: minimalizace F
- lepší nebo stejné řešení akceptováno: $\Delta c \leq 0$, tj. $F(S_{new}) \leq F(S_{old})$
- pravděpodobnostní přijetí/odmítnutí rozvrhu:
horší řešení ($\Delta c > 0$) akceptováno pokud

$$U < e^{-\Delta c/t}$$

- U náhodné číslo z intervalu $(0, 1)$

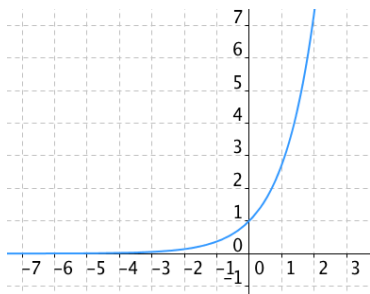
Metropolisovo kritérium

Horší řešení ($F(S_{new}) - F(S_{old}) = \Delta c > 0$) akceptováno pokud

$$U < e^{-\Delta c/t}$$

- U náhodné číslo z intervalu $(0, 1)$
- $\Delta c > 0$, tj. $-\Delta c < 0$
- pokud klesá t nebo klesá $-\Delta c$, tak klesá i $e^{-\Delta c/t}$
- pomůcka: porovnej $e^{-10/100}$ vs. $e^{-100/100}$ a $e^{-10/100}$ vs. $e^{-10/1}$

Graf e^x

Algoritmus simulovaného žíhání

- 1
 - $k = 1$
 - výběr iniciálního rozvrhu S_1 použitím heuristiky, $S_{best} = S_1$
 - nastavení iniciální teploty $t > 0$
 - výběr funkce redukce teploty $\alpha(t)$
- 2
 - výběr $S_{new} \in N(S_k)$
 - jestliže $F(S_{new}) < F(S_{best})$ pak $S_{best} = S_{new}$, $S_{k+1} = S_{new}$
jinak
 - jestliže $F(S_{new}) \leq F(S_k)$ pak $S_{k+1} = S_{new}$
jinak
 - generuj náhodné číslo U_k
 - jestliže $U_k < e^{\frac{F(S_k) - F(S_{new})}{t}}$ pak $S_{k+1} = S_{new}$
jinak $S_{k+1} = S_k$
- 3
 - $t = \alpha(t)$
 - $k = k + 1$
 - jestliže platí podmínka ukončení pak konec
jinak běž na krok 2.

Příklad: simulované žihání

- Opakování: $T_j = \max(C_j - d_j, 0)$
- Uvažujte rozvrhovací problém s $1 \parallel \sum w_j T_j$

úlohy	1	2	3	4
p_j	9	9	12	3
d_j	10	8	5	28
w_j	14	12	1	12

- Použijte simulované žihání s iniciálním rozvrhem (3, 1, 4, 2)
- Okolí: všechny rozvrhy, které dostaneme sousedními párovými výměnami
- Výběr rozvrhu z okolí náhodně
- Zvolte $\alpha(t) = 0.9 \times t$
- $t_0 = 0.9$
- Použijte následující náhodná čísla: 0.17, 0.91, ...

Příklad: simulované žihání (řešení)

$$S_{best} = S_1 = (3, 1, 4, 2)$$

$$F(S_1) = \sum w_j T_j = 1 \cdot 7 + 14 \cdot 11 + 12 \cdot 0 + 12 \cdot 25 = 461 = F(S_{best})$$

$$t_0 = 0.9$$

$$S_{new} = (1, 3, 4, 2)$$

$$F(S_{new}) = 316 < F(S_{best})$$

$$S_{best} = (1, 3, 4, 2)$$

$$F(S_{best}) = 316$$

$$S_2 = (1, 3, 4, 2)$$

$$t = 0.9 \times 0.9 = 0.81$$

$$S_{new} = (1, 3, 2, 4)$$

$$F(S_{new}) = 340 > F(S_{best}) = 316$$

$$F(S_{new}) > F(S_2) = 316$$

$$U_1 = 0.17 > e^{-(340-316)/0.81} = 1.35 \times 10^{-13}$$

$$S_3 = S_2 = (1, 3, 4, 2)$$

$$t = 0.729$$

$$S_{new} = (1, 4, 3, 2)$$

$$F(S_{new}) = 319 > F(S_{best}) = 316$$

$$F(S_{new}) > F(S_3) = 316$$

$$U_3 = 0.91 > e^{-(319-316)/0.729} = 0.016$$

$$S_4 = S_3 = (1, 3, 4, 2)$$

$$t = 0.6561$$

...

- Iniciální teplota
 - musí být „vysoká”
 - kritérium přijetí rozvrhu: 40%–60% vykazuje dobré výsledky v mnoha situacích
- Parametr chlazení
 - několik změn při dané teplotě
 - jedna změna při každé teplotě

$$t = \alpha \times t$$

$$t = \frac{t}{1+\beta t}$$

α typicky v intervalu [0.9,0.99]

β typicky blízké k 0

Srovnání

- simulované žihání, tabu prohledávání
 - jedno řešení je přenášeno z jedné iterace do druhé
- genetické algoritmy
 - udržována populace (několika přenášených) řešení

Genetické algoritmy

- rozvrhy jsou **jednotlivci (chromozomy)**, kteří tvoří **populaci**
- rozhodovací proměnná (např. čas jedné úlohy) je **gen**
- hodnota rozhodovací proměnné (např. konkrétní čas) je **alela**
- každý jednotlivec je vyhodnocen kritériem **vhodnosti (fitness)**
- někteří jednotlivci **mutují**
- jednotlivci jsou vybráni k reprodukci **křížením** a mají děti tvořící následující populaci
- nejvhodnější jedinci přežijí do další populace

- **Křížení (*crossover*)**: kombinování posloupnosti operací na jednom stroji v jednom rodičovském rozvrhu s posloupností operací na jiném stroji u jiného rodiče
- Operátor jednoduchého křížení **není** užitečný!

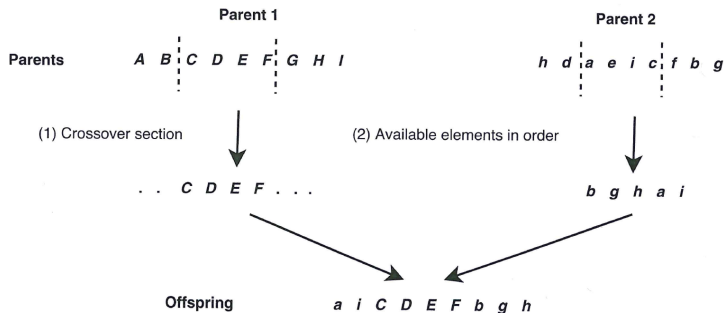
bod řezu

$$\begin{array}{l} P1=[2 \ 1 \ 3 \ | \ 4 \ 5 \ 6 \ 7] \\ P2=[4 \ 3 \ 1 \ | \ 2 \ 5 \ 7 \ 6] \end{array} \longrightarrow \begin{array}{l} O1=[\underline{2} \ 1 \ 3 \ \underline{2} \ 5 \ 7 \ 6] \\ O2=[\underline{4} \ 3 \ 1 \ \underline{4} \ 5 \ 6 \ 7] \end{array}$$

- Každá alela (hodnota) se musí vyskytnout v jedinci právě jednou
 - používány různé formy mapování

Křížení dané pořadím (Order crossover, OX)

- 1 Vybrány náhodně dva body křížení
- 2 Z rodiče 1 hodnoty mezi nimi zkopírovány na stejné pozice v potomkovi
- 3 Z rodiče 2 začneme od druhého bodu křížení vybírat prvky, které již nebyly vybrány z rodiče 1, a dáváme je do potomka od 2. bodu křížení

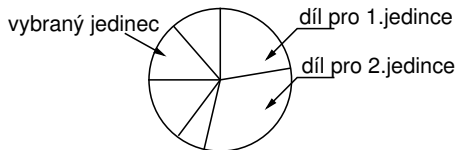
- **Mutace** umožňuje genetickému algoritmu prohledávat prostor nedosažitelný operátorem křížení
- **Párová výměna sousedů** v posloupnosti

$$[1, 2, \dots, n] \rightarrow [2, 1, \dots, n]$$

- **Mutace výměnou**: změna dvou náhodně vybraných prvků permutace
- **Mutace posunem**: přesun náhodně vybraného prvku o náhodný počet míst doleva nebo doprava
- **Mutace promícháním podseznamu**: výběr dvou bodů v řetězci náhodně a náhodná permutace prvků mezi těmito dvěma pozicemi

• Ruletové kolo

- šance na reprodukci jsou **proporcionálně** závislé na vhodnosti jedince
- velikost každého dílu ruletového kola záleží na vhodnosti konkrétního jedince
- př. kritérium vhodnosti pro 6 jedinců: 5,7,1,3,3,3
první díl má velikost 5, druhý 7, třetí 1, čtvrtý 3, pátý 3, šestý 3

• Kroky pro ruletové kolo

- 1 sečti vhodnost všech jednotlivců populace: TF
 - př. $TF = 5 + 7 + 1 + 3 + 3 + 3 = 22$
- 2 generuj náhodné číslo m mezi 0 a 22
- 3 vrať prvního jednotlivce populace do jehož dílu spadá m
 - čím větší vhodnost jedince, tím větší pravděpodobnost, že se na něj strefíme

Turnajový výběr

- 1 výběr jednoho jedince
 - náhodně vyber skupinu t jedinců z populace
 - vyber nejlepšího jedince
- 2 pokud potřebujeme vybrat k jedinců, pak postup opakujeme k -krát

Jak garantovat, že nejlepší člen/členové populace přežijí?

Elitářský model:

- nejlepší člen populace je vybrán jako člen následující populace
nebo
- nejlepší potomci a rodiče jsou vybíráni do následující populace

Základní implementace genetického algoritmu

- 1
 - $k = 1$
 - vyber N iniciálních rozvrhů $S_{1,1}, \dots, S_{1,N}$ použitím heuristiky
 - vyhodnoť jednotlivce populace
- 2
 - vytvoř nové jednotlivce spojením jednotlivců současné populace pomocí křížení a mutace
 - smaž členy existující populace, aby udělali místo novým jednotlivcům
 - vyhodnoť nové jednotlivce a přidej je do populace $S_{k+1,1}, \dots, S_{k+1,N}$
- 3
 - $k = k + 1$
 - jestliže platí podmínka ukončení pak vrať nejlepšího jedince jako řešení a skonči jinak běž na krok 2.

- Uvažujte rozvrhovací problém s $1 \parallel \sum T_j$

úlohy	1	2	3	4	5
p_j	4	3	7	2	2
d_j	5	6	8	8	17

- Velikost populace: 3
- Výběr
 - v každé populaci se reprodukuje nejvhodnější jedinec
 - triviální verze pro snadný výpočet!
 - pro reprodukci je použita párová výměna sousedů
 - počet možných potomků: 4
 - pro reprodukci náhodně vybrán jeden z nich
 - potomek nahradí nejhoršího rodiče
- Iniciální populace: náhodné posloupnosti permutací

Příklad: genetické algoritmy (řešení)

Populace 1	Jedinec	25314	14352	12345
	Cena	25	17	16

Vybraný jedinec: 12345 s potomkem 13245, cena 20

Populace 2	Jedinec	13245	14352	12345
	Cena	20	17	16

Vybraný jedinec: 12345 s potomkem 12354, cena 17

Populace 3	Jedinec	12354	14352	12345
	Cena	17	17	16

Vybraný jedinec: 12345 s potomkem 12435, cena 11

Populace 4	Jedinec	14352	12345	12435
	Cena	17	16	11

Vybraný jedinec: 12435 – optimální řešení

Nevýhoda takto jednoduchého nastavení algoritmu:
výběr nejlepšího jedince způsobuje opakovanou reprodukci nejlepšího jedince,
dokud není nahrazen lepším potomkem

- Velikost populace
 - malá populace riskuje příliš malé pokrytí prohledávacího prostoru
 - velká populace má velké výpočetní nároky
 - dle empirických výsledků
 - velikost populace kolem 30 často adekvátní
 - velikost populace 20-100 je běžná
- Mutace: obvykle použita s velmi malou pravděpodobností
 - např. mutace jednoho genu jedince